

VONDSTE IN DIE STAATSMODELSKOOI

Die voormalige Staatsmodelskool, waarin tot onlangs die Clapham-hoërskool gehuisves was, is in baie opsigte 'n waardevolle gebou en ons spreek hierby die wens uit dat dit nie as gevolg van die heersende afbreekwoede in ons binnestad gesloop sal word nie.

Die gebou was in die dae van die Suid-Afrikaanse Republiek 'n opleidings-inrigting van naam.

Tydens die Tweede Vryheidsoorlog was 'n aantal Britse krygsgevangenes daar gehuisves. Die beroemdste onder hulle was mnr. Winston S. Churchill, toendertyd oorlogskorrespondent te velde, tans leier van die Oposisie in die Britse Parlement. Oor die ontsnapping van mnr. Churchill is reeds heelwat geskryf. Minder bekend is die volgende verslag, in verband met 'n aantal voorwerpe wat onder die vloere van die Staatsmodelskool aangetref is, nadat die gebou deur die gevangenes ontruim was. Hier volg die teks van die dokument waarvan 'n afskrif in O.D. 287 (Staatsargief, Pretoria) aangetref kan word.

Rapport van een heden gevonden verblijfplaats van Engelse Officiëren onder den vloer der Staatsmodelschool te Pretoria

In kamer 18 was een luik, voldoende om één man toegang te verschaffen onder den vloer. Dit luik is door hen losgeschroefd. In het muurtje links van dit luik is een gat gemaakt, dat toegang geeft tot de volgende ruimte! Door de andere muurtjes, die dienen tot ondersteuning van schot en vloeren zijn eveneens gaten gemaakt, waardoor men half kruipende onder de vloeren van kamer 18 en kamer 19 door kan komen.

Een luchtkoker, de buitenste ruimte onder den vloer met de buitenlucht in verbinding stellend, was met een krant dichtgedekt; blijkbaar om te verhinderen, dat het licht, onder de vloeren gebruikt, van buiten zou bemerkt worden.

Links aan de eerstgemaakte muuropening is een gat gegraven ter grootte van 2 bij 5 voet en gemiddeld 3vt 6d. diep, de verwerkte grond was niet ver van dit gat. Onder den grond werden gevonden de volgende voorwerpen:

vier broeken, twee regenbaatjes, vier bovenbaatjes, drie onderbaatjes, vier kombaarzen, een haarborstel, drie paar schoenen, een kussen, drie potlooden, een doosje met lucifers, een sigarenpijp met etui, drie bakken van paraplustandaards, een halter, een koperen gordijnroeden, twee planken uit schoolkasten, een nijptang, een mes, achttien blikjes corned beef, waarvan vier netjes ingepakt, blijkbaar voor padkost bedoeld, twee

blikken jam, een blik stroop, een blik en een doos met beschuit, vier stukken biltong, een blik schijnbaar gevuld met grond doch volgens Dr. Gunning, Directeur Sts. Museum, met bedorven vleesch, drie flesschen gevuld met water, voorts tal van ledige blikjes en flesschen.

Enkele verschijnselen wijzen er met voldoende zekerheid op dat deze plek althans enkele dagen tot verblijfplaats diende.

Dit rapport is op last van den Weled. Gestr. Heer Dr. N. Mansvelt Superintendent van Onderwijs, opgemaakt op den derden April negentien honderd door.

(was get.:) T. Joosten

Ondergetekende verklaart bovenstaande verklaring voor correct.

(was get.:) H. v.d. Wateren.

Pretoria, 3 April 1900.

Op 17 Maart 1900 het die Superintendent van Onderwys, dr. Nicolaas Mansvelt, aan die Staatsekretarus (B) berig:

"In een der klaslokalen zijn op den wand groote oorlogskaarten van Natal, den O.V. Staat en gedeeltelijk ook van de Z.A. Republiek geteekend, waarop al de tegenwoordige posities der strijdende partijen nauwkeurig zijn aangegeven - een bewijs, dat de Br. officieren tot op het laatste oogenblik volkomen op de hoogte van den toestand waren". "In een ander lokaal staan op de muur twee groote spotbeelden van Z.H. Ed. den Staatspresident geteekend, waarvan ik een paar photographische kopieën heb doen maken, waarvan ik, indien ze goed gelukt zijn, een paar exx. zal zenden: - Het ééne beeld stelt ZHed voor 'going to the front to strengthen his burghers' met een Bijbel onder den eenen arm en een regenscherf in de andere hand, en het andere stelt ZHed. voor 'returning on urgent (?) business', Zijn Bijbel latende vallen, Zijn hoed verliezende en achtervolgd door een Br. officier met getrokken sabel, waarsch. Lord Kitchener vertegenwoordigende."

In 'n naskrif vermeld die Superintendent nog: "Terwijl natuurlijk de spotprenten en caricaturen uitgewischt worden, verzoek ik met allen nadruk, dat de oorlogskaarten als historische herinnering en voor toekomstig klasgebruik ongeschonden bewaard zullen blijven".

Die skrywer kon die genoemde foto's nie vind nie. Is daar miskien een of meer van die lesers wat die spotprente ooit gesien het of meer daarvan weet? Ons sal dit graag verneem.

J.P.

'n-Afskrif van die tweede brief is in O.D. 286, bls. 891 e.v. aangetref.

Die publikasie van
hierdie blad is
moontlik gemaak
deur

die oudste skoenwinkel in Pretoria

(Opgerig 1893)

DE BRUYN SE SKOENWINKELS

(Edms.) Bpk.

KERKSTRAAT 285 en 143